

SIMION MEHEDIŢI – UN MINISTRU SAVANT ÎNTR-UN GUVERN DE SACRIFICIU

Colonel paraşutist în rezervă, doctor în ştiinţe militare şi informaţii, lector universitar asociat la Academia Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu” din Sibiu, membru asociat al Diviziei de Istoria Ştiinţei din cadrul Comitetului Român de Istoria şi Filozofia Ştiinţei şi Tehnicii al Academiei Române, membru al Uniunii Ziariştilor Profesionişti din România.

Domenii de preocupare: istoria militară, istoria paraşutismului românesc şi mondial, istoria intelligence-ului, monumente istorice.

Cărţi publicate: *Salt în istorie. Paraşutiştii din România în timpul celui de-al doilea război mondial*, Bucureşti, 2003; *Trupele aeropurtate în timpul celui de-al Doilea Război Mondial*, Bucureşti, 2006; *Paraşutismul militar în România – tradiţie şi actualitate – 1941-2008*, Bucureşti, 2008; *Eroii învinşi ai revoluţiei*, Bucureşti, 2009; *Eroi ai nimănui – agenţi paraşutaţi în România în timpul şi după cel de-al Doilea Război Mondial*, Bucureşti, 2010; *Paraşutiştii, între mirajul legendelor şi memoria documentelor – studii, documente, evocări, mărturii*, Bucureşti, 2021 ş.a.

Mircea TĂNASE

Simion MehediŢi – un ministru savant într-un guvern de sacrificiu

Rezumat. Simion MehediŢi a fost ministru al Instrucţiunii şi Cultelor în guvernul Alexandru Marghiloman (martie – octombrie 1918), atunci când marele om politic buzoian a fost chemat de către regele Ferdinand I pentru a forma un nou guvern şi a semna Tratatul de Pace cu Puterile Centrale.

Simion MehediŢi a urmat studiile universitare la Bucureşti, Paris, Berlin şi Leipzig, unde a obţinut diploma de doctor în filosofie (specialitatea geografică), cu calificativul „Summa cum laude”.

În 1900 a predat la Bucureşti primul curs universitar de geografie, care constituie actul de naştere al acestei ştiinţe în ţara noastră, Simion MehediŢi fiind considerat întemeietorul geografiei româneşti, recunoscut ca unul dintre cei mai mari teoreticieni ai acestei ştiinţe pe plan mondial. În 1905 a fost ales membru al Societăţii Geografice Române, în 1908 a devenit, la doar 40 de ani, membru corespondent al Academiei Române, iar în 1915, la 47 de ani, membru deplin al acesteia.

În calitate de ministru al Instrucţiunii şi Cultelor, Simion MehediŢi a promovat două legi ale învăţământului, prin care a urmărit reformarea învăţământului rural. Între anii 1919–1939 a fost profesor la Şcoala Superioară de Război din Bucureşti, unde a predat Geografia generală. A murit la 14 decembrie 1962, la Bucureşti, într-un anonimat total, la vârsta de 96 de ani.

Cuvinte-cheie: guvern, ministru, profesor, geografie, educaţie, Simion MehediŢi.

Simion MehediŢi – a Scholar Minister in a Sacrificial Government

Abstract. Simion MehediŢi was Minister of Education and Cults in the government of Alexandru Marghiloman (March – October 1918), when the great politician from Buzău was called by King Ferdinand I to form a new government and sign the Peace Treaty with the Central Powers.

Simion MehediŢi studied in Bucharest, Paris, Berlin and Leipzig, where he obtained the degree of doctor of philosophy (geography specialty), with the qualification “Summa cum laude”.

In 1900, he taught the first university geography course in Bucharest, which constitutes the act of birth of this science in our country, Simion MehediŢi being considered the founder of Romanian geography, recognized as one of the greatest theorists of this science worldwide. In 1905 he was elected a member of the Romanian Geographical Society, in 1908 he became, at only 40 years old, a corresponding member of the Romanian Academy, and in 1915, at 47 years old, a full member of it.

As the Minister of Education and Religion, Simion MehediŢi promoted two education laws, through which he pursued the reform of rural education. Between 1919–1939 he was a teacher at the Superior War School in Bucharest, where he taught General Geography. He died on December 14, 1962, in Bucharest, in total anonymity, at the age of 96.

Keywords: government, minister, teacher, geography, education, Simion MehediŢi.

Simion Mehedinți s-a născut la 16 octombrie 1868, la Soveja, în județul Vrancea. A fost ultimul născut dintre cei 11 copii ai dascălului de biserică Neculai și ai Vioricăi Mehedinți, dar și ultimul dintre cei patru copii care au supraviețuit, ceilalți șapte murind în copilărie de vărsat.

A absolvit primele trei clase la Soveja, iar următoarele două – la Vidra, în județul Vrancea.

A studiat apoi, timp de 4 ani, la Seminarul de la Roman, apoi – un an la Seminarul Central de la București. A urmat un an la Liceul „Unirea” din Focșani și alți trei ani la Colegiul „Sfântu Sava” din București. Pasionat de învățatură, în special de istorie, matematică și limba latină, a primit, după încheierea studiilor liceale, o bursă la Seminarul Normal Superior, unde i-a avut ca profesori, printre alții, pe Titu Maiorescu și Alexandru Odobescu, personalități marcante ale culturii române, pe care îi va avea ca repere intelectuale toată viața. De la aceștia a deprins pasiunea pentru cariera didactică, pentru geografie și manifestări științifice (celebrele Congrese ale profesorilor de geografie dintre anii 1904–1942).

Între 1889–1892 a urmat studiile universitare la Facultatea de Litere și Filologie din București, unde s-a remarcat atât ca lider al studenților în cadrul Ligii pentru unitatea culturală a românilor, dar și prin conferințele susținute alături de alte personalități ale vieții culturale românești, din care amintim pe V.A. Urechia, B.Șt. Delavrancea, C. Rădulescu-Motru, N. Iorga și alții, prin care susțineau continuitatea și unitatea poporului român. *Memoriul studenților universitari români privitor la situațiunea românilor din Transilvania și Ungaria*, realizat de către Mehedinți împreună cu P.P. Negulescu, tradus în limba franceză, multiplicat în 13.000 de exemplare și difuzat în întreaga Europă, a iritat în mod serios guvernul de la Budapesta.

După absolvirea examenului de licență cu calificativul „Magna cum laude”, la îndemnul și cu susținerea lui Alexandru Odobescu, a obținut, de la Societatea Română de Geografie, o bursă pentru a studia geografia la Paris.

În 1893 a ajuns în Franța, inițial la Sorbona, apoi la École Normale Supérieure, unde s-a

dedicat studiului geografiei, după care a plecat la Berlin, tot pentru studiul acestei științe. Și-a continuat apoi pregătirea la Universitatea din Leipzig, unde a aprofundat „latura antropogeografică a geografiei”. Aici a obținut diploma de doctor în filosofie (specialitatea geografică), cu calificativul „Suma cum laude”, pentru lucrarea *Über die Kartographische Induktion* (Despre inducția cartografică), publicată în același an la Leipzig.

A revenit în țară în 1900, la Facultatea de Litere din București, la prima catedră de geografie înființată în România, în martie 1899, unde a predat primul curs universitar de geografie, care constituie, de altfel, actul de naștere al acestei științe în țara noastră. În disertația inaugurală, intitulată *Obiectul Geografie*, a argumentat și accentuat dezvoltarea progresivă a acestei științe prin diferențierea învelișurilor telurice – litosfera, hidrosfera, atmosfera, biosfera – care va sta la baza operei sale fundamentale *Terra – introducere în geografie ca știință*.

În această calitate, de profesor de geografie la Universitatea din București, a format generațiile de mari geografi ai țării, în frunte cu George Vâlsan, Constantin Brătescu, Vintilă Mihăilescu, Mihail D. David și alții.

În anul 1902, Simion Mehedinți s-a căsătorit cu Maria Cicei, fiica unui mocan din Ardeal, cu care a avut doi copii: Maria-Simona (n. 1903) și Emil (n. 1905). Fiica sa s-a căsătorit cu Constantin C. Giurescu, marele istoric de mai târziu. Acesta era fiul lui Constantin Giurescu, născut în 1875 la Chiojdu, Buzău, licențiat în filosofie și litere al Universității din București în 1898, director, între 1902–1904, al Liceului „Alexandru Hâjdeu” din Buzău, membru al Academiei Române în 1914. La rândul său, Constantin C. Giurescu și Maria Simona Mehedinți sunt părinții academicianului Dinu C. Giurescu.

Iată, așadar, o dinastie de istorici, poate una dintre cele mai mari din România, cu rădăcini adânci în ținutul Buzăului. În 2025 se vor împlini 150 de ani de la „instaurarea” acestei dinastii și cred că Buzăul poate face ceva pentru marcarea acestui eveniment. Conferirea numelui marului academician Constantin Giurescu, fostei

străzi Tunel din orașul Buzău, așa cum o știm cu toții, nu cred că este de ajuns. Cred că putem face mai mult în acest sens.

Casa familiei Mehedinți se afla în București, în Str. Dimitrie Racoviță, Nr. 12, aici aveau loc întâlnirile „Junimii” și tot aici, peste ani, avea să se instaleze sediul Institutului Geografic Român.

În anul 1905, Simion Mehedinți a fost ales membru al Societății Geografice Române.

În ianuarie 1907, a devenit directorul revistei „Convorbiri literare”, pe care a condus-o până la 1920. În anul 1908, a devenit, la doar 40 de ani, membru corespondent al Academiei Române, pentru ca în 1915, la 47 de ani, să devină membru deplin al acestui înalt for științific. Discursul său de recepție, cu titlul „Caracterizarea etnografică a unui popor prin munca și uneltele sale” a fost rostit abia la 6 iunie 1920, din cauza războiului.

În perioada martie-octombrie 1918, Simion Mehedinți a fost ministru al Instrucțiunii și Cultelor în Guvernul Alexandru Marghiloman, avându-l ca secretar general pe Constantin Giurescu, tatăl ginerelui său Constantin C. Giurescu. În acea primă formulă a guvernului Marghiloman, din 5 martie 1918, Simion Mehedinți era cel mai tânăr ministru, având doar 50 de ani neîmpliniți.

Prim-ministrul Alexandru Marghiloman, referindu-se la rolul pe care și l-a asumat, de salvare a țării, dar și de reclădire a acesteia, în condițiile impunerii dureroasei păci cu Puterile Centrale din primăvara anului 1918, după ce Rusia, marele aliat de la răsărit, a părăsit în dezordine și debandadă frontul românesc, sublinia, în Ședința Adunării Deputaților din 20 iunie 1918:

„În ce sens se va face această reclădire? Vă voi spune foarte repede.

Înțelegem, domnii mei, să modificăm instrucția publică. La bază să existe școală, astfel ca să nu mai fie cătun care să nu-și aibă școala lui; dar cu deosebire să schimbăm programul, ca să întorcem spre viața rurală și spre agricultură, activitatea acelora din școlile primare rurale” [1, p. 896-898]. (Anexa 1)

Astfel, în consens cu șeful său de guvern, Simion Mehedinți, în calitate de ministru al

Instrucțiunii și Cultelor a trecut prin Parlament, cu unanimitate de voturi, două legi ale învățământului – *Legea eforiilor școlare și Legea școlilor pregătitoare și a seminariilor normale* –, prin care a urmărit reformarea învățământului rural. Despre importanța pe care o acorda învățământului primar, edificatoare este, credem, *Circulara către preoți și învățători*, pe care ministrul a transmis-o, în iulie 1918, tuturor preoților și învățătorilor din țară [2]. (Anexa 2)

Tot Simion Mehedinți, în scurtul său mandat de ministru, a creat prin lege o catedră de istorie modernă și contemporană a românilor, unde titular urma să fie Constantin Giurescu [3, p. 41]. Și atunci se practicau numirile în funcții publice pe bază de înrudiri, dar cu ce nume!

După încheierea mandatului de ministru, profesorul Simion Mehedinți și-a continuat activitatea didactică și științifică, rămânând de parte de activitățile politice, deși a fost membru al Partidului Conservator din 1911, membru al Partidului Țărănesc (1922–1925) și al Partidului Național Liberal-Gheorghe Brătianu (din 1930).

Între anii 1919–1939 a fost profesor la Școala Superioară de Război din București, unde a predat Geografia generală. Acest lucru este menționat în lucrarea *Istoricul Școlii Superioare de Război 1889-1939*, publicată cu ocazia serbării a 50 de ani de la înființarea acesteia, dar și în lucrarea *De la Școala Superioară de Război la Academia de Înalte Studii Militare. Comandanți. Profesori. Absolvenți. 1889–1995*, publicată cu ocazia absolvirii promoției cu numărul 100 [4, p. 122-124].

Trebuie arătat că, printre cei 57 de profesori civili care predaseră până în 1939 la Școala Superioară de Război, 34 erau profesori universitari, dintre care îi mai amintim doar pe Nicolae Iorga, Ion Conea, Mihail Manoilescu, Grigore Trancu-Iași. În prelegerile sale, vaste și documentate, Simion Mehedinți arăta ofițerilor-studenți necesitatea observării temeinice a terenului și analiza fenomenelor geografice, ceea ce nu se putea obține decât prin surprinderea acestora pe teren, în timpul călătoriilor de studii, subliniind totodată influența pe care o avea mediul înconjurător asupra acțiunilor de luptă.

În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial profesorul Simion Mehedinți l-a însoțit pe ginerele său, profesorul C.C. Giurescu, la Istanbul, unde fusese trimis de Mihai Antonescu pentru a înființa un Institut Cultural Român. De aici, a transmis Academiei Române actul de donație a bibliotecii personale (cărți, atlase, hărți, manuscrise) și revista „Convorbiri literare”, iar școlii din Soveja natală – cărțile populare din casa părintească, dar și o grădină și un loc de pepinieră pentru practica elevilor.

În 1946, Simion Mehedinți a revenit în țară, dar și-a găsit casa rechiziționată, instalată în ea Confederația Generală a Muncii. Biblioteca sa, una dintre cele mai valoroase din țară, dispăruse, iar el a fost exclus din rândurile membrilor Academiei Române. La vremuri noi....

În perioada 1946–1950, a locuit într-o singură cameră, pe Strada Berzei Nr. 47, în casa ginerelei său C.C. Giurescu. Edificatoare în acest sens sunt amintirile nepotului său, marele istoric de mai târziu, Dinu C. Giurescu, care îl apreciază atât pentru statornicia sa convingere că doar prin pregătire militară poate fi apărată țara, dar și pentru valoroasa sa bibliotecă, din păcate risipită după venirea comuniștilor la putere, după Al Doilea Război Mondial. (Anexa 3)

Să fie doar o pură asemănare cu destinul cărților lui Alexandru Marghiloman, dispărute și ele în vâltoarea celor două războaie mondiale?

La 30 iunie 1950, după arestarea lui C.C. Giurescu, casa familiei acestuia a fost confiscată, iar familia a fost evacuată împreună cu familia Mehedinți în strada Alexandru Moruzi Nr. 27, un loc impropriu locuirii. Ulterior, a locuit, prin grija părintelui Balaur, în casa parohială a Bisericii Mavrogheni, până în anul 1957, când a reintrat în posesia casei familiei care fusese confiscată. Nu a primit înapoi niciun alt bun din averea inestimabilă a familiei.

Simion Mehedinți a murit pe 14 decembrie 1962, la București, într-un anonim total, la vârsta de 96 de ani [5].

Despre opera științifică a lui Simion Mehedinți s-a scris mult, și spațiul materialului de față nu poate cuprinde, nici pe departe, vastitatea și valoarea uriașă a operei sale. El este considerat a

fi întemeietorul geografiei românești și are meritul de a fi recunoscut ca unul dintre cei mai mari teoreticieni ai acestei științe pe plan mondial.

Lucrarea sa de debut, *Locul geografie ca știință*, din 1894, a deschis seria unor lucrări care l-au consacrat ca deschizător de drumuri și indicator de repere pe tărâmul geografiei, din care amintim: *Dacia Pontică și Dacia Carpatină* (1928), *Vechimea poporului român și legătura cu elementele alogene* (1925), *Cadrul antropologic al Ardealului* (1928), *Discordanțe antropografice* (1933), *Ce este Transilvania* (1940), De departe însă, cea mai importantă este *Terra. Introducere în geografia ca știință* (1930).

Numit ca profesor de geografie la Universitatea București, avea să se dedice edificării geografiei ca știință, conferindu-i acesteia un dublu scop: îndrumarea cercetătorilor geografi și predarea cunoștințelor geografice în școlile de cultură generală. În calitate de etnograf și pedagog, Simion Mehedinți a pornit de la relația pământ-popor, pledând pentru cunoașterea cât mai profundă a poporului, dar și pentru creșterea acestuia și a conducătorilor săi prin școala muncii [6].

„Genialitatea gândirii lui Simion Mehedinți rezultă din faptul că a integrat în propria sa gândire cuceririle teoretice obținute pe plan mondial, a căutat să explice problemele fundamentale ale geografiei care l-au condus la construirea întregului edificiu al geografiei, în acest context, Simion Mehedinți a reușit să dea răspuns problemelor esențiale ridicate de școlile geografice din vest – franceză și germană” [7].

Referințe bibliografice:

1. Marghiloman, Alexandru. *Discursuri parlamentare, 1895–1920*, Vol. II, ediție inedită și postfață de Stelian Neagoe. București: Machiavelli, 2014, p. 896-898.

2. Documentul ne-a fost pus la dispoziție de către părintele Florin Țuscanu, postat pe Facebook, sâmbătă 1 aprilie 2023, la 06.40, [online]. [Accesat: 18.5.2023]. Disponibil pe Internet la adresa: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0sCXXkHxdbsUXFMfb9keo6LGxyGyefnMvyYEVzVvbgzPvN-tQHMHujm6xLHvp7j8bmal&id=1075811756

3. Ion, Narcis Dorin. *Mărturia unui istoric singuratic. Convorbiri cu istoricul Dinu C. Giurescu*. București: Editura RAO, 2018, p. 31.

4. Agapie, Gl. Lt. Mircea, Chiriac, Mr. Dănuț-Mircea, Emil, Mr. Ion, Hlihor, Mr. Constantin. *De la Școala Superioară de Război la Academia de Înalte Studii Militare. Comandanți. Profesori. Absolvenți. 1889-1995*. București: Editura Academiei de Înalte Studii Militare, 1995, p. 122-124.

5. Moceanu, Răzvan. *PORTRET: Simion Mehedinți – întemeietorul geografiei române modern*, [online]. [Accesat: 15.3.2023]. Disponibil pe Internet la adresa: <https://www.rador.ro/2018/10/16/portret-simion-mehedinti-intemeietorul-geografiei-romane-moderne/>

6. *Dicționar enciclopedic*, Vol. IV. București: Editura Enciclopedică, 2001, p. 350.

7. Popescu, Aurel. *Simion Mehedinți -savantul geograf și pedagogul creștin*, [online]. [Accesat: 15.3.2023]. Disponibil pe Internet la adresa: <https://geografialia.blogspot.com/2013/07/simion-mehedinti-savantul-geograf-si.html>

Anexa 1

Ședința Adunării Deputaților din 20 iunie 1918:

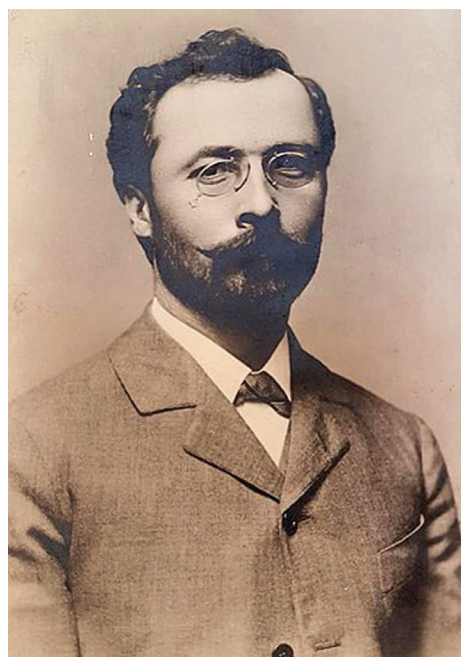
Dl. Al. Marghiloman, președintele Consiliului de Miniștri și ministru de interne:

„[...] Iar după constituirea Guvernului, am reînceput alte tratative, cu atâta îndârjire conduse, încât eu, care am fost acuzat de către aceia care nu se mulțumesc cu ce se poate spune, dar cu deosebire pun preț pe ce se poate șopti, că am făcut o pace austriacă... Acelora nu le doresc să petreacă noaptea pe care am petrecut-o eu în seara de 22 martie, când din partea contelui Czernin mi-a venit scrisoare oficială, că pe calea concesiunilor nu se mai poate continua și că peste 36 de ore reîncepe războiul.

Dar cu răbdare, cu multă răbdare, cu multă persistență am înnodat din nou firul și în ultima față am mai obținut încă unele concesiuni, care se pot rezuma la punctele următoare: linia de la Turnu-Severin s-a dat pe culmea munților (*aplauze prelungite*); bazinul Lotrului s-a împărțit, Penteleul ne-a rămas, Azuga am câștigat-o, Slănicul l-am reluat înapoi împreună cu Hârșă. (*Aplauze prelungite și îndelung repetate*). Astfel că, domnii mei, dintr-o primă concesiune principială, care se prețuia la 15.000 și câteva sute de km pătrați părăsiți, am recâștigat pentru România 100.000 km pătrați. (*Aplauze furtunoase. Adunarea, în picioare, ovaționează prelungit pe orator*).

Vi s-a spus, domnii mei, care este partea noastră de acțiune la redobândirea Basarabiei. De Basarabia pot vorbi toți în țara românească. Sunt însă două grupări, care nu trebuie să se atingă de această taină sfântă: este Partidul Liberal și gruparea care urmează pe dl. general Averescu.

Partidul Liberal. Într-o cuvântare la Senat, în mijlocul fierbințelii de pe timpuri, am avut curajul să

Simion Mehedinți

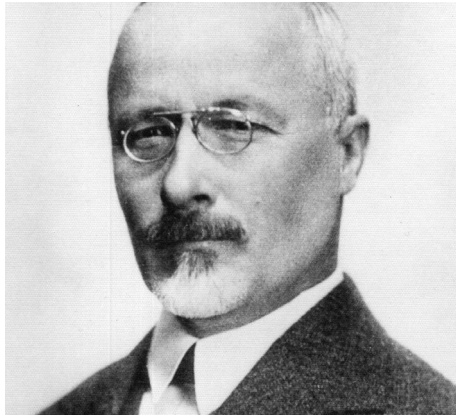
afirm că este un păcat pentru România să fie cu privilegiile mereu ațintite spre Apus și nicidecum spre Răsărit și adăugam că, dacă glasul înăbușit din Răsărit nu mai pătrunde până la noi, este, nu mai puțin, tot un glas de durere și de suferințe.

Când vorbeam, așa de străveziu, că este datoria Românilor să nu uite Basarabia în hipnoza Transilvaniei, se răspundea de pe banca ministerială: “nu cumva te-ai aventurat prea mult?” Iar când, câteva luni în urmă, în conversație cu ministrul ademenitor al unui mare Imperiu, mi se punea înainte avantajele, că un ideal românesc nu se poate înfăptui decât printr-o victorie a Rusiei, am redeschis chestiunea Basarabiei, mi s-a spus cu un zâmbet de condescendență: «Basarabia? A! Basarabia aceea este înmormântată; pe dânsa acum, în timpurile din urmă, s-a pecetluit piatra cavoului mortuar».

Cine pecetluse piatra aceea? Rușii? Nu, ci Guvernul român, Guvernul liberal: de 106 ani, Basarabia era a lor.

Guvernul român, care prin alianța cu rușii, renunțase la Basarabia; Guvernul liberal, liberalii, să nu mai vorbească de Basarabia, să se pocăiască (*Aplauze furtunoase prelungite*).

Ziceam că nici gruparea dvs., d-le general Averescu, nu este mai îndreptățită să se amestece în chestiunea Basarabiei, căci și dvs. ați fost aduși să vorbiți despre Basarabia cu plenipotențiarul Puterilor Străine, dar ați zis: depărtați de la buzele mele acest caliciu (înveliș, n.a.) de otrăvă; Basarabia este cultură de bolșevism, cu care nimeni nu vrea să otrăvească corpul sănătos al României.

Simion Mehedinți

Și atunci lăsați-ne pe noi, noi am înfăptuit cu gândul, cu graiul, cu fapta, cu diplomația, noi să vorbim despre Basarabia. Și, în colaborarea care a fost între bravii basarabeni și reprezentanții Puterii României, a fost o așa comunitate de idei, încât ea n-are nevoie să fie astăzi sprijinită nici de unii nici de alții. (*Aplauze furtunoase, prelungite*).

Și atunci vin înaintea tuturor și întreb: Când un guvern încheie o pace dureroasă, dar poate în același timp să arate țării: „uite, eu am scăpat munții; uite ce am adus de la Răsărit”, care din dvs. poate spune că a lipsit de la datoria lui? (*Aplauze prelungite*).

Am făcut tot ce se putea face și dl. general Averescu nu poate să aibă măgulirea să spună că și d-sa ar fi făcut tot atât, căci d-sa reprezenta ideea că Pacea care se încheie nu este o pace definitivă și fără o pace sinceră nu se ajungea la aceste rezultate.

Am terminat cu apărarea singurului act care merită să fie discutat încă de dvs. Ni se zice acum de deputați cu amintiri shakespeareane: „V-ați îndeplinit datoria, duceți-vă; alții să vină”.

Dl. A.C. Cuza: Aceasta este părerea mea.

Dl. Al. Marghiloman, președintele Consiliului de Miniștri și ministru de interne: V-am făcut omagiul unei amintiri literare.

Nu! D-lor, nu ne ducem, pentru că nu am îndeplinit decât sfertul operei noastre, ne rămâne acu, domnii mei, să reclădim Țara, pentru că suntem singurii care o putem reclădi. (*Aplauze prelungite și îndelung repetate*).

În ce sens se va face această reclădire? Vă voi spune foarte repede.

Înțelegem, domnii mei, să modificăm instrucția publică. La bază să existe școală, astfel ca să nu mai fie cătun care să nu-și aibă școala lui; dar cu deosebire să schimbăm programul, ca să întorcem spre viața rurală și spre agricultură, activitatea acelora din școlile primare rurale. (*Aplauze prelungite*).

Iar sus, domnii mei, vrem să liberăm mintea multor profesori universitari de servitutea care există de la

creator la creatură. (*Aplauze*).

Nu mai trebuie să se audă în facultatea cea mai numeroasă profesori universitari, orbiți de recunoștință, care să zică: voi face ce va vroi Toma. (*Aplauze prelungite*).

Și nu ne vom da înlături, domnii mei, de la operațiunea, cât de drastică ar fi, ca să reavem în fruntea învățământului nostru libertatea aceasta de gândire, care este cel mai întipărit simbol al independenței omului” [1, p. 896-898].

Anexa 2

Circulară către preoți și învățători

ROMÂNIA

MINISTERUL CULTELOR ȘI INSTRUCȚIUNII

PUBLICE

CIRCULARĂ CĂTRE PREOȚI ȘI ÎNVĂȚĂTORI

„Cucernice Părinte și Domnule Învățător,

Țara întreagă se sbate în suferințe fără seamăn: multe gospodării sunt ruinate, unele sate au fost pustiite de boli, mai peste tot lipsesc vitele și chiar uneltele.

Altă scăpare nu-i decât să începem o muncă nouă, iar îndemnul trebuie să vină de la școală și biserică.

Din păcate, starea învățământului este cât se poate de întristătoare. Dintre 840.000 copii în vârstă de școală, abia 30.000 isprăvesc clasele primare. Ceilalți încurcă doar o clasă ori două, iar 300.000 nici nu calcă pragul școlii. Ne arată toată lumea cu degetul.

De aceea nu mai putem zăbovi o minută.

În fiecare sat să alcătuți grabnic o eforie comunală. Învățătorul, preotul și primarul împreună cu alți 4 fruntași să aibă grijă de școală și de biserică, începând cu clădirea și până la chibzuirea bugetului. Românii de peste munți țin cu banul lor toate școlile și bisericile lor. Ne vom lăsa oare mai pre jos, într-o vreme de cumpănă ca aceasta, când visteria țării e sleită? (Din partea voiu face tot ce e cu putință ca să se lase comunei dările luate până acum pentru școală și biserică. Eforia comunală va deveni persoană morală, ca să poată primii danii și să le administreze singură).

Până atunci luați măsuri pentru repararea școlii și bisericii. Ministerul de războiu a dat ordin ca armata să vă ajute cu muncitori și material. Și nu mă îndoiesc că peste tot proprietarii vor sări în ajutorul satelor de pe moșiile lor. Însă pornirea lucrului trebuie să vină chiar de la fruntașii satului. Unde va fi inimă destulă, se pot face iute chiar școli din nou. Las pe fiecare să clădească după obiceiul locului. În loc de școli slute ca niște cantoane, puteți clădi cu cerdacuri și prispă, unde copiii să poată eși pe vreme de ploaie și de noroiu. Pe unde se află lemn eftin, faceți clădirea din bârne; cine are cărămidă să o facă din zid; poate fi din ciamur... sau cum va fi datina satului. Atâta numai, să fie încăpătoare și luminoasă.

Dar, să nu pregețați o clipă.

Ca sătean, eu voi face tot ce e cu putință, spre a da satelor toate mijloacele pentru ridicarea poporului nostru.

Ajutorul cel mai bun e acela pe care și-l dă omul singur. Aștept deci să aflu grabnic ce-ați pus la cale în fiecare sat.

Cei mai harnici la fapte vor avea din capul locului toată recunoștința mea.

Ministrul Instrucțiunii și Cultelor

S. Mehedinți” [2].

Anexa 3

Dinu C. Giurescu, despre bunicul său,

Simion Mehedinți:

„De la el am primit prima lecție de geopolitică, în 1937, când abia împlinisem 10 ani și cumpărasem un atlas geografic-istoric, editat de nemți. Atlasul era mic, școlar, cu hotarele țărilor europene de după Primul Război Mondial, dar avea hotarele vechi din 1916 desenate cu o linie galbenă. Bunicul mi-a deschis atlasul și mi-a spus, punând degetul pe Basarabia, că rușii vor această provincie românească. La fel de neclară era situația Bucovinei, în timp ce ungurii voiau Transilvania și bulgarii tânjeau după Cadrilater. Concluzia lui era: „Pregătire, pregătire, pregătire”. Îmi aduc și acum aminte. E adevărat că trebuia o pregătire, dar pregătirea militară costa foarte mult și fondurile noastre erau cu totul limitate, cum se va și constata, de altfel, în 1940.[...] El era, conform tradiției noastre, pentru apărarea pământului țării. [...] Într-un fel (comuniștii, n.n.) l-au reabilitat, în sensul că prin 1960 Petru Groza i-a dat o pensie de merit, de 2000 lei, ceea ce pe vremea aceea însemna ceva. În felul acesta, bunicul meu a și-a putut petrece ultimii ani cât de cât normal. A murit în

Simion Mehedinți

casa lui, pe care a lăsat-o moștenire Academiei Române și Institutului de Geografie, pentru că în familie era harță între cucoane și atunci a considerat că era mai bine să procedeze așa. [...] Îmi amintesc biblioteca într-un mod curios. Cât timp bunicul a fost la Istanbul, împreună cu noi, au dispărut cărțile cele frumos legate din bibliotecă. El avea două biblioteci, dintre care cea mare era la parter, unde era biroul principal și unde, când venea un oaspete de vază, era primit acolo. Mai avea o bibliotecă uzuală sus, la etaj, unde pe un birou de lemn totdeauna era clădit un maldăr întreg de cărți într-un echilibru cu totul instabil, că m-am tot mirat cum de nu se prăbușeau. Toate au dispărut, din păcate, în 1945. Când s-a întors de la Istanbul, cărțile nu mai erau” [3, p. 35].